

Załącznik nr 1
do Uchwały nr 476/9917/23
z dnia 04.04.2023

REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ w RZESZOWIE
INSTYTUCJA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

PODKARPACKI PLAN
ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH
I DEINSTYTUCJONALIZACJI
NA LATA 2023-2025

Rzeszów, kwiecień 2023 r.

Projekt Programu został opracowany przez Zespół Roboczy, powołany Uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego nr 426/8618/22 z dnia 27 września 2022 r., działający pod kierownictwem Pana Jerzego Jęczmienionka – dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie, w składzie:

1. Barbara Krawczyk – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie
2. Joanna Banat – Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego – Departament Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej
3. Kornelia Szpetnar – Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego – Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym
4. Małgorzata Komońska – Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
5. Agnieszka Szlęzak – Podkarpacki Urząd Wojewódzki – Wydział Polityki Społecznej
6. Tomasz Pórchłopek – Dom Pomocy Społecznej Zakonu Bonifratrów w Iwoniczu
7. Anna Pasaman – Dom Pomocy Społecznej w Gliniku Dolnym
8. Anna Chlebek – Dom Pomocy Społecznej w Kąkolówce
9. Mariusz Mituś – Polskie Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Jarosławiu
10. Barbara Święch-Bober – Polskie Towarzystwo Wspierania Warsztatów Terapii Zajęciowej „MOST”
11. Izabela Krzaczkowska-Szychter – Warsztaty Terapii Zajęciowej w Oleszycach
12. Mariusz Czopik – Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta
13. Malwina Misiąg – Centrum Usług Społecznych w Adamówce
14. Ewa Sieradzka – Centrum Usług Społecznych w Bukowsku
15. Piotr Mączka – Centrum Usług Społecznych w Dębicy
16. Agnieszka Gabrowska – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie
17. Tomasz Brymora – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli
18. Irena Marszałek-Czekierda – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie
19. Piotr Hrynyszyn – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyślu
20. Iwona Wójcik-Druciak – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie
21. Magdalena Szlachta – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku
22. Elżbieta Pietruszyńska – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli
23. Małgorzata Gotfryd – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli/ Dzienny Dom Senior+ w Stalowej Woli
24. Iwona Kozak – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesku
25. Aleksandra Mrugał – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Żmigrodzie
26. Marzena Babiarz – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białobrzegach
27. Agnieszka Ustrzycka – Towarzystwo Nasz Dom w Przemyślu
28. Damian Szwagierczak – Centrum Opieki nad Dzieckiem w Skopaniu
29. Małgorzata Bąk – Centrum Administracyjne do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Rzeszowie
30. Paweł Morawczyński – Stowarzyszenie Radość w Dębicy
31. Jadwiga Jagieło – Fundacja Wielkie Serce dla Dzieci
32. Małgorzata Święch – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
33. Małgorzata Pankiewicz – Caritas Archidiecezji Przemyskiej
34. Beata Szluz – Uniwersytet Rzeszowski
35. Pracownicy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie

przy współdziałaniu konsultantów:

1. Eulalia Chrzanowska – Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego – Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym
2. Katarzyna Sadowska-Olechowska – Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
3. Anna Krzeszowska-Gwóźdź – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczcu
4. Joanna Miela – Urząd Miasta Rzeszowa – Wydział Polityki Społecznej
5. Łukasz Czajkowski – Rzeszowski Ośrodek Opieki Diennej
6. Paulina Konefał – Centrum Zdrowia Psychicznego Nowa Dęba
7. Dorota Bielecka – Centrum Zdrowia Psychicznego Nowa Dęba
8. Józef Bieda – Stowarzyszenie Zupełne Dobro

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
WYKAZ SKRÓTÓW	8
KARTA OBSZARU: OSOBY POTRZEBUJĄCE WSPARCIA W CODZIENNYM FUNKCJONOWANIU ZE WZGLĘDU NA WIEK, CHOROBE LUB NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ORAZ ICH OPIEKUNOWIE I RODZINY	9
Grupy docelowe	9
Wnioski z diagnozy	9
Działania przewidziane planem	10
Realizatorzy działań	11
Główne źródła finansowania	11
KARTA OBSZARU: RODZINA I DZIECI, W TYM DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	13
Grupy docelowe	13
Wnioski z diagnozy	13
Działania przewidziane planem	14
Realizatorzy działań	15
Główne źródła finansowania	15
KARTA OBSZARU: OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO	17
Grupy docelowe	17
Wnioski z diagnozy	17
Działania przewidziane planem	18
Realizatorzy działań	18
Główne źródła finansowania	18
KARTA OBSZARU: OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI	20
Grupy docelowe	20
Wnioski z diagnozy	20
Działania przewidziane planem	20
Realizatorzy działań	21
Główne źródła finansowania	21
KARTA OBSZARU: OBYWATELE PAŃSTW TRZECICH, W TYM MIGRANCI	22
Grupy docelowe	22
Wnioski z diagnozy	22
Działania przewidziane planem	22
Realizatorzy działań	23
Główne źródła finansowania	23
DZIAŁANIA I FINANSOWANIE	24
WSKAŹNIKI	40
REKOMENDACJE SZCZEGÓŁOWE	41
ZAŁĄCZNIKI	42

WPROWADZENIE

Rozwój usług społecznych stanowi istotny kierunek rozwoju polityki społecznej. Od dziesięciu lat trwa debata na temat możliwości deinstytucjonalizacji życia ludzi wymagających opieki, przyjmując, że rozwiązania rodzinne i wspólnotowe w małych grupach będą lepsze i tańsze [...] Sytuacja osób żyjących w zinstytucjonalizowanych placówkach w okresie pandemii COVID-19 okazała się na tyle dramatyczna, że koncepcja deinstytucjonalizacji nabrała większej mocy przekazywania jako właściwa¹.

Aby proces przejścia od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w społeczności lokalnej mógł się zadziać, potrzebny jest z jednej strony rozwój usług świadczonych w środowisku lokalnym, z drugiej – stopniowe ograniczenie usług w ramach opieki instytucjonalnej.

Deficyt usług społecznych w wielu systemach polityki społecznej jest widoczny, pogłębiają i rozszerzają się nowe problemy i wyzwania społeczne związane ze zmianami w strukturze społecznej (starzenie się populacji), przeobrażenia rynków pracy, rosnące zapotrzebowanie na nowe kompetencje, nowe ryzyka ekologiczne i zdrowotne (ocieplenie się klimatu, pandemie) czy konieczność rozwoju nowych form opieki nad osobami niesamodzielnymi i zależnymi. Koniecznym stają się inwestycje w rozwój usług społecznych, przede wszystkim w usługi środowiskowe i domowe, których w Polsce brakuje, a które jak wynika z wielu badań i analiz, są szansą na zapewnienie wyższej jakości życia osób będących ich odbiorcami. Instytucjonalne systemy wsparcia, oferujące usługi całodobowej opieki lub izolacji, szczególnie tzw. duże zakłady, stają się z różnych powodów coraz mniej wydolne i jednocześnie kosztowne, w związku z tym poszukuje się alternatywnych rozwiązań środowiskowych, które pozwoliłyby zapewnić wysoką jakość usługi, pozwalałyby dokonywać samodzielnych wyborów przez odbiorców wsparcia i jednocześnie racjonalizowałyby efektywność kosztową, która również będzie miała znaczenie przy rosnących potrzebach w przyszłości².

Zgodnie z przyjętą 7 czerwca 2022 r. Strategią Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie jest odpowiedzialny za przygotowanie Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych. Plan będzie przyjmowany na okres do 3 lat i będzie stanowił uporządkowaną koncepcję zmiany w obszarach objętych przejściem do usług środowiskowych na poziomie regionalnym ściśle zintegrowaną i uwzględniającą plany, oczekiwania, potrzeby i możliwości społeczności lokalnych. Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025 stanowi koncepcję zmiany w obszarach objętych deinstytucjonalizacją (w tym w szczególności: wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, osób starszych, osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osób z niepełnosprawnościami, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób w kryzysie bezdomności, obywateli państw trzecich, w tym uchodźców). Plan zawiera zakres działań do realizacji wraz ze źródłami finansowania ze środków Programów Regionalnych oraz komplementarnych wobec nich działań finansowanych z innych źródeł m.in. środków krajowych i środków własnych samorządu województwa.

¹ *Zdrowie publiczne. Wymiar społeczny i ekologiczny*, pod red. S. Golinowskiej, Warszawa 2022.

² *Deinstytucjonalizacja w polityce społecznej – szanse i zagrożenia*, pod red. M. Grewińskiego i J. Lizut, Warszawa 2021.

Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025 pozostaje w związku z poniższymi aktami prawnymi i dokumentami programowymi:

Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025 pozostaje w związku z poniższymi aktami prawnymi i dokumentami programowymi:

1. Ogólnoeuropejskie Wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności;
2. Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030, z perspektywą do 2035 r.;
3. Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030;
4. Krajowy Plan Transformacji;
5. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030;
6. Rekomendacje MFiPR: „Włączenie społeczne w Programach Regionalnych”;
7. Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 – obszar polityki społecznej zawiera się w: Kapitale Ludzkim i Społecznym – Priorytecie 2.6. Włączenie społeczne;
8. Program Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027;
9. Wojewódzki Plan Transformacji Województwa Podkarpackiego na lata 2022–2026;
10. Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2016–2023;
11. Wojewódzki Program na rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021–2030;
12. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022–2030;
13. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023;
14. Samorząd dla Rodziny – Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2030;
15. Program współpracy Samorządu Województwa Podkarpackiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2023;
16. Podkarpacki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2021–2024.

Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025 został opracowany przez Zespół Roboczy do spraw opracowania Planu, powołany Uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego nr 426/8618/2022 z dnia 27 września 2022 r.

W skład zespołu weszli przedstawiciele Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, Instytucji Zarządzającej, Instytucji Pośredniczącej, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego, Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego, reprezentanci kluczowych instytucji z obszarów objętych Planem oraz zaproszeni eksperci.

Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji będzie podlegał corocznemu monitoringowi, który pozwoli na bieżąco sprawdzać stan realizacji Planu, a w razie potrzeby jego aktualizację.

GLÓWNY CEL PLANU

Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych w województwie podkarpackim do 2030 r.

OBSZARY INTERWENCJI:

- I. Osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność oraz ich opiekunowie i rodziny
- II. Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami
- III. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego
- IV. Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem z dostępu do mieszkań
- V. Obywatele państw trzecich, w tym migranci

We wszystkich obszarach interwencji zaplanowano działania w zakresie rozwoju usług zgodnie z wynikiem przeprowadzonej diagnozy regionalnej, która stanowi załącznik do Podkarpackiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025.

W Planie założono również działania wspierające i monitorujące, które są wspólne dla wszystkich obszarów:

1. Koordynacja usług społecznych m.in. przez wspieranie tworzenia i działalności centrów usług społecznych lub miejsc koordynacji usług społecznych, szkoleń z zakresu deinstytucjonalizacji, wymiana dobrych praktyk.
2. Diagnozowanie sytuacji w województwie w zakresie deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych oraz ekonomii społecznej.
3. Monitorowanie i ocena realizacji Podkarpackiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji.
4. Nabywanie, doskonalenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej oraz kadry realizującej usługi społeczne m.in. specjalistyczne i tematyczne szkolenia, warsztaty, superwizje, wyjazdy studyjne.
5. Organizowanie i wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami oraz podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej m.in. wspierania rodziny i pieczy zastępczej, pomocy społecznej, rehabilitacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
6. Rozwój podmiotów ekonomii społecznej w szczególności przedsiębiorstw społecznych realizujących usługi społeczne.

Działania wspólne dla wszystkich obszarów będą finansowane głównie ze środków:

- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027
Priorytet IV. SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA I ZDROWIE, działanie 4.13 Wysokiej jakości systemu włączenia społecznego.
- Środki Województwa Podkarpackiego (w ramach zadań własnych ROPS).
- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027
Priorytet 7. KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN, Cel szczegółowy 4(h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększenie zdolności do zatrudnienia w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.

WYKAZ SKRÓTÓW

CIS	Centrum Integracji Społecznej
CS	Cel Szczegółowy
CUS	Centrum Usług Społecznych
DPS	Dom Pomocy Społecznej
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
ES	Ekonomia Społeczna
FAS	Alkoholowy Zespół Płodowy
FASD	Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych
FEP	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027
FERS	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027
LSR	Lokalna Strategia Rozwoju
KIS	Klub Integracji Społecznej
MFIPR	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
NGO	Organizacja pozarządowa
OzN	Osoby z niepełnosprawnościami
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
RLKS	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie
SZOP	Szczegółowy Opis Priorytetów
PPRUSiDI	Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
UE	Unia Europejska
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej

KARTA OBSZARU: OSOBY POTRZEBUJĄCE WSPARCIA W CODZIENNYM FUNKCJONOWANIU ZE WZGLĘDU NA WIEK, CHOROBE LUB NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ORAZ ICH OPIEKUNOWIE I RODZINY

Grupy docelowe

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami oraz opiekunowie nieformalni/faktyczni w/w osób,
- osoby dorosłe z problemami zdrowia psychicznego,
- otoczenie ww. osób (w zakresie, jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- kandydaci oraz personel niezbędny do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej,
- kandydaci oraz personel niezbędny do realizacji projektu w zakresie świadczenia usług opieki długoterminowej w środowisku lokalnym,
- personel niezbędny do realizacji programów profilaktycznych,
- personel podmiotów leczniczych w zakresie wdrażania standardów dostępności.

Wnioski z diagnozy

- W każdym roku wzrasta liczba osób starszych, zależnych, z niepełnosprawnościami korzystających z usług opiekuńczych, w tym również specjalistycznych. Dane z przeprowadzonej w województwie diagnozy pokazują, że niespełna połowa jednostek samorządu terytorialnego widzi potrzebę rozwijania usług opiekuńczych w ciągu najbliższych dwóch lat. Z prognoz demograficznych na kolejne lata wynika, że osób wymagających opieki i wsparcia w życiu codziennym będzie przybywać. Sytuacja ta wymaga rozwinięcia środowiskowych form pomocy i wspierania działań zapobiegających umieszczaniu tych osób w placówkach całodobowych. Konieczne jest zatem zapewnienie odpowiedniej opieki w miejscu zamieszkania poprzez upowszechnianie form wsparcia m.in. takich jak: dzienni opiekunowie, asystent osoby niepełnosprawnej, system teleopieki, itp.
- Przybywa osób korzystających z dziennych form wsparcia takich jak: domy pobytu czy kluby seniora. Wskazana jest kontynuacja rozwoju tych placówek. Działania te zwiększają szansę osób starszych na prowadzenie bardziej samodzielnego i aktywnego życia, zwiększają potencjał i poczucie samorealizacji, a integracja ze środowiskiem wpływa na minimalizację zjawiska izolacji i osamotnienia.
- Zgodnie z danymi za 2021 r. na terenie województwa usługa opieki wytchnieniowej realizowana była w 40 gminach. W większości gminy świadczą ją samodzielnie, nieco mniej zleca tę usługę innym podmiotom. Należy rozwijać tę formę wsparcia w pozostałych gminach. Bardzo często osoby starsze są jednocześnie opiekunami innych osób w podobnym wieku. Do najczęściej wymienianych potrzeb opiekunów nieformalnych należy: pomoc finansowa, rzeczowa, szkolenia z zakresu opieki nad osobą zależną, szkolenia z zakresu pierwszej pomocy oraz obsługi sprzętu rehabilitacyjnego.
- Spośród domów pomocy społecznej funkcjonujących na terenie województwa podkarpackiego żaden nie świadczy usług społecznych dla osób zależnych w społeczności lokalnej. Jednakże 20% jednostek wykazało zapotrzebowanie na świadczenie tego typu usług w środowisku.
- Domy pomocy społecznej, w których mieszkają osoby zdolne do tego, aby mogły się usamodzielnąć i żyć poza instytucją, stanowią 27,27% domów funkcjonujących na

Podkarpaciu. Mieszkańcy rokujący na usamodzielnienie (1079 pensjonariuszy) to w większości osoby dorosłe niepełnosprawne intelektualnie oraz niepełnosprawne fizycznie. Niestety w większości przypadków wyżej wymienieni mieszkańcy DPS nie mogliby liczyć na pomoc i wsparcie bliższej lub dalszej rodziny.

- Bardzo istotne jest tworzenie sieci wsparcia dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami poprzez aktywizowanie środowiska lokalnego, motywowanie do działań na rzecz samopomocy, angażowanie pomocy sąsiedzkiej oraz działań w zakresie wolontariatu na rzecz innych, które umożliwią aktywne uczestnictwo w życiu społecznym.
- W związku z faktem, iż w każdym roku wzrasta zapotrzebowanie na mieszkania chronione, konieczne jest podjęcie działań w zakresie rozwoju mieszkalnictwa z przeznaczeniem zarówno dla osób starszych, jak i osób z niepełnosprawnościami, dzięki czemu w przypadku tej ostatniej grupy możliwa będzie kontynuacja procesu rehabilitacji społecznej, ekonomicznej, a w konsekwencji uniknięcia wykluczenia społecznego.
- Z uwagi na wiek i stan zdrowia osób zależnych, na rzecz których świadczone są usługi, bardzo istotny jest dobór wykwalifikowanej kadry świadczącej usługi na najwyższym poziomie, ale jednocześnie zapewniającej wsparcie w najtrudniejszych dniach choroby. W procesie rozwijania usług w środowisku niezbędne jest podejmowanie działań w kierunku profesjonalizacji oraz wzmocnienia i doskonalenia kompetencji pracowników pomocy społecznej poprzez szkolenia, superwizje oraz poszerzanie katalogu form kształcenia (np. wizyty studyjne, warsztaty, seminaria).
- W każdym roku wzrasta wartość środków finansowych wydatkowanych na zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością. Należy więc kontynuować działania z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej tej grupy osób poprzez umożliwienie podejmowania pracy na rynku chronionym jak i otwartym. Ważne jest również niwelowanie skutków niepełnosprawności poprzez umożliwienie bezpłatnego wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego z jednoczesnym treningiem domowym instruującym zakres obsługi danego urządzenia.

Działania przewidziane planem

- I.1** Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność.
- I.1.1** Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin i osób sprawujących funkcję opiekuna faktycznego (nieformalnego) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, m.in. szkolenia dla opiekunów nieformalnych, opieka wytchnieniowa, grupy wsparcia, zajęcia praktyczne oraz wymiana doświadczeń.
- I.2** Rozwój środowiskowych form wsparcia w postaci usług społecznych.
- I.2.1** Wsparcie w zakresie tworzenia Centrów Usług Społecznych i rozwój dostarczanych przez nie usług. Wsparcie usług świadczonych w już istniejących CUS.
- I.2.2** Kompleksowe wsparcie osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, w tym wsparcie działań zapobiegających umieszczaniu w placówkach całodobowych poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w środowisku lokalnym m.in. usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, poradnictwo specjalistyczne, asystent osoby niepełnosprawnej, usługi transportowe, dowożenie posiłków, usługi sąsiedzkie, teleopieka.

- I.2.3 Wsparcie tworzenia wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego wraz z doradztwem i treningami w zakresie obsługi w warunkach domowych.
- I.2.4 Działania zwiększające dostęp do informacji umożliwiających poruszanie się po różnych systemach wsparcia w zakresie usług społecznych.
- I.3** Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji oraz rozwój form wsparcia dziennego.
 - I.3.1 Wsparcie usamodzielnienia mieszkańców opuszczających placówki całodobowe, którzy są w stanie funkcjonować poza instytucją, m.in. diagnozowanie potrzeb i możliwości opuszczenia placówki i ich usamodzielnienia, treningi usamodzielnienia, pakiet usług.
 - I.3.2 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób z niepełnosprawnościami.
 - I.3.3 Rozwój dziennych form pobytu dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, np.: dzienne domy opieki, dzienne ośrodki wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, dzienne domy pobytu, kluby seniora.
 - I.3.4 Wsparcie w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań o charakterze chronionym i wspomaganym dla osób starszych, wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami z pakietem usług.
 - I.3.5 Rozwój mieszkalnictwa adaptowalnego oraz działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe.
- I.4** Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu w zakresie świadczenia usług w środowisku.

Realizatorzy działań

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym ROPS;
- podmioty wymienione w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- podmioty działające w publicznym i niepublicznym systemie ochrony zdrowia;
- partnerstwa publiczno-społeczne;
- Lokalne Grupy Działania oraz inne podmioty z obszaru realizacji LSR lub realizujące projekty na obszarze LSR.

Główne źródła finansowania

- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027
 Priorytet 7. KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN, Cel szczegółowy 4(k) (EFS+)
 Zwiększenie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej, modernizacja systemów socjalnych, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji, poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.
- Priorytet 8. KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN, Cel szczegółowy 4(k) (EFS+)
 Zwiększenie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej, modernizacja systemów socjalnych,

w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji, poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

Priorytet 5. PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ SPOŁECZNA, Cel szczegółowy 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.

- Środki Województwa Podkarpackiego (Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2016–2023).
- Środki Województwa Podkarpackiego (Wojewódzki Program na rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021–2030).
- Środki Województwa Podkarpackiego – dofinansowanie kosztów działania zakładów aktywności zawodowej.
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej.

Inne możliwe źródła finansowania działań wskazanych w tym obszarze:

- Programy realizowane w ramach Funduszu Solidarnościowego:
 - „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”. Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o środki finansowe są jednostki samorządu terytorialnego.
 - „Opieka Wytchnieniowa”. Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o środki finansowe są jednostki samorządu terytorialnego.
 - „Centra opiekuńczo-mieszkalne”. Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o środki finansowe są gminy i powiaty. Program obejmuje Moduł I – Utworzenie Centrum opiekuńczo-mieszkalnego, Moduł II – funkcjonowanie Centrum.
- Program „Opieka 75+”. Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o środki finansowe gminy: miejskie, wiejskie, miejsko-wiejskie do 60 tys. mieszkańców, które realizują usługi opiekuńcze samodzielnie.
- Program wieloletni „Senior+” na lata 2021–2025. Podmiotami uprawnionymi są jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego oraz wojewódzkiego, których strategie rozwoju pomocy społecznej uwzględniają rozwój infrastruktury dla osób starszych lub w których brak jest innej infrastruktury pomocy społecznej tego typu. Program zakłada wspieranie samorządów w zakresie realizacji zadań własnych, polegających na prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”.

KARTA OBSZARU: RODZINA I DZIECI, W TYM DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Grupy docelowe

- osoby najbardziej zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, potrzebujące i wymagające szczególnego wsparcia, dzieci i młodzież,
- rodziny wychowujące dzieci, w tym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz doświadczające kryzysu,
- osoby przebywające w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych,
- osoby opuszczające pieczę zastępczą lub inne instytucje opieki całodobowej,
- osoby sprawujące pieczę zastępczą,
- kandydaci na rodziców adopcyjnych i zastępczych oraz członkowie ich rodzin oraz kandydaci do prowadzenia rodzinnych domów dziecka oraz członkowie ich rodzin,
- asystenci rodziny oraz kandydaci na asystentów rodziny,
- koordynatorzy pieczy zastępczej oraz kandydaci na koordynatorów pieczy zastępczej,
- osoby doświadczające przemocy domowej oraz sprawcy przemocy domowej,
- dzieci i młodzież z podejrzeniem lub zdiagnozowanym m.in. FAS/FASD, spektrum autyzmu,
- otoczenie ww. osób (w zakresie, jaki jest niezbędny do udzielonego wsparcia),
- kandydaci oraz personel niezbędny do realizacji projektu w zakresie świadczenia usług społecznych w obszarze pieczy zastępczej.

Wnioski z diagnozy

- Problemem jest wzrost liczby prób samobójczych wśród dzieci i młodzieży – w 2022 r. nastąpił wzrost o 77,8% w stosunku do roku poprzedniego. Sytuacja ta wskazuje na zasadność świadczenia pracy socjalnej w połączeniu z pracą asystenta oraz wspieranie działań zmierzających do wzmocnienia kompetencji rodzicielskich, w tym: szkoleń, wykładów i spotkań edukacyjnych. Działania te poszerzą kompetencje opiekuńczo-wychowawcze, wiedzę na temat sposobów przezwyciężania barier komunikacyjnych oraz konstruktywnego rozwiązywania problemów.
- Wzrasta liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego oraz rodzin objętych pracą asystenta rodziny. Niezmiernie ważne jest dalsze kontynuowanie rozwijania wsparcia w postaci asystentury rodzinnej, poradnictwa specjalistycznego, w tym: psychologicznego, psychiatrycznego, mediacji itp. Działania te wspomogą prawidłowe funkcjonowanie rodzin doświadczających kryzysów z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz pozwolą przezwyciężyć trudności dnia codziennego.
- W ostatnich latach zaobserwowano zagrożenie w postaci korzystania przez dzieci i młodzież ze środków psychoaktywnych, spożywania napojów energetyzujących oraz rosnącej liczby uzależnień behawioralnych (np. Internet), niezbędne jest tworzenie infrastruktury zapewniającej osobom młodym możliwość zaspokojenia potrzeb kulturalnych i sportowych oraz rozwój innych zainteresowań (placówki wsparcia dziennego dla dzieci, tj. koła zainteresowań, świetlice, ogniska wychowawcze). Ponadto należy podejmować działania w zakresie promowania wychowawczej funkcji rodziny oraz wspólnego spędzania wolnego czasu przez dzieci i rodziców, a także edukacji i promocji działań profilaktycznych.
- Wskazana jest dalsza promocja idei rodzicielstwa zastępczego i adopcyjnego, dzięki czemu możliwe będzie pozyskiwanie nowych kandydatów na rodziców zastępczych i adopcyjnych. Należy również tworzyć warunki do powstawania i rozwijania rodzinnych

form pieczy zastępczej, zbliżonych do naturalnego środowiska, dla dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych.

- Bardzo ważne jest również zapewnienie rodzicom zastępczym różnych form specjalistycznego wsparcia, w tym: pedagogicznego, psychologicznego, prawnego, a także superwizji, terapii i mediacji. Działania te są istotne ze względu na właściwe wypełnianie ról opiekuńczo-wychowawczych, ponadto zapobiegają umieszczeniu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
- Z każdym rokiem wzrasta zapotrzebowanie na mieszkania chronione, niezbędne jest więc tworzenie nowych mieszkań dla pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze. Jest to niezwykle istotna forma pomocy przygotowująca osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagająca w codziennym funkcjonowaniu.
- Młodzież po opuszczeniu instytucji wychowawczych i resocjalizacyjnych musi sprostać wielu nowym i trudnym wyzwaniom. Dlatego kluczowe jest udzielenie wieloaspektowej pomocy i wsparcia w postaci nabywania odpowiednich kompetencji społecznych poprzez prowadzenie kursów, treningów przygotowujących do samodzielności, kwalifikacji zawodowych, a także wsparcia psychologicznego.
- Zakres zadań, którymi zajmują się pracownicy pomocy społecznej, wymaga nakładu wiedzy, umiejętności oraz doświadczenia. Ważna jest więc dbałość o podwyższanie kwalifikacji i kompetencji kadry poprzez uczestnictwo w szkoleniach, superwizjach, spotkaniach naukowo-dydaktycznych. Działania te zmniejszają zjawisko wypalenia zawodowego oraz pozytywnie wpływają na jakość świadczonej pomocy.
- W 2020 r. na terenie 18 powiatów województwa zdiagnozowanych było 125 dzieci z alkoholowym zespołem płodowym (FAS), z czego 53 objętych było terapią. Zaznaczyć należy, że w Polsce rodzi się coraz więcej dzieci z tym zespołem chorobowym, co powoduje, że tworzenie odpowiedniego wsparcia w tym zakresie jest nieodzownym elementem działań realizowanych w ramach polityki społecznej.

Działania przewidziane planem

- II.1** Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin i dzieci, w tym z niepełnosprawnościami.
 - II.1.1 Wsparcie rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub doświadczających kryzysu, m.in. asystentura rodzinna, warsztaty, szkolenia, terapia, mediacje, poradnictwo, pomoc prawna, diagnoza dziecka i rodziny, grupy wsparcia, grupy samopomocowe, rodziny wspierające.
 - II.1.2 Rozwój usług specjalistycznych dla osób doświadczających kryzysu, m.in. tworzenie i rozwój punktów interwencji kryzysowej.
- II.2** Działania wspierające proces deinstytucjonalizacji.
 - II.2.1 Działania dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych m.in. poprzez tworzenie oraz rozwój placówek wsparcia dziennego np. świetlic, klubów młodzieżowych, ognisk wychowawczych.
 - II.2.2 Kompleksowe wsparcie dla rodziców zastępczych i kandydatów na rodziców zastępczych oraz rodzin pomocowych m.in. prawne, psychologiczne, wytchnieniowe, grupy wsparcia, szkolenia, warsztaty, pomoc przy sprawowaniu opieki nad dziećmi.
 - II.2.3 Adaptacja nieruchomości związana ze wsparciem pieczy zastępczej, rodzinnej pieczy zastępczej, w tym przyjmujących dzieci z niepełnosprawnościami jak i liczne rodzeństwa.

- II.2.4 Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego w zakresie powstawania rodzinnych form pieczy zastępczej, m.in. konferencje, wyjazdy studyjne, upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie powstawania rodzinnych form pieczy zastępczej.
- II.2.5 Upowszechnienie rodzicielstwa adopcyjnego, wsparcie preadopcyjne dla kandydatów na rodziców adopcyjnych i postadopcyjne dla rodziców adopcyjnych.
- II.3** Wsparcie dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.
- II.3.1 Nabywanie kompetencji społecznych i kwalifikacji zawodowych przez wychowanków opuszczających pieczę zastępczą, m.in. doradztwo zawodowe, pomoc prawna, psychologiczna, szkolenia, kursy, warsztaty, coaching.
- II.3.2 Wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych z pakietem usług dostosowanych do potrzeb osób opuszczających pieczę zastępczą oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe.
- II.4** Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu niezbędnego do realizacji projektu w zakresie świadczenia usług społecznych na poziomie lokalnym oraz zapewnienia dostępu do superwizji, w tym szkolenia na rzecz dzieci, młodzieży i rodzin oraz w obszarze pieczy zastępczej.
- II.5** Działania w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym, od alkoholu i od substancji psychoaktywnych.
- II.6** Tworzenie i wsparcie punktów poradnictwa specjalistycznego dla dzieci i młodzieży dotyczących m.in. FAS/FASD, spektrum autyzmu.

Realizatorzy działań

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym ROPS;
- podmioty wymienione w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- podmioty działające w publicznym i niepublicznym systemie ochrony zdrowia;
- partnerstwa publiczno-społeczne;
- Lokalne Grupy Działania oraz inne podmioty z obszaru realizacji LSR lub realizujące projekty na obszarze LSR.

Główne źródła finansowania

- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027
 Priorytet 7. KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN, Cel szczegółowy 4(I) (EFS+)
 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.
- Priorytet 8. KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN, Cel szczegółowy 4(I) (EFS+)
 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.
- Priorytet 5. PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ SPOŁECZNA, Cel szczegółowy 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.
- Środki Województwa Podkarpackiego (Samorząd dla Rodziny – Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2030).

Rozwój usług społecznych w tym obszarze będzie finansowany również w ramach środków na realizację społecznych programów rządowych m.in.:

- Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” (Uchwała nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”). Program zapewnia pomoc dla kobiet w okresie ciąży (w tym z powikłaniami), porodu i połogu oraz rozwój wsparcia dla matek z małoletnimi dziećmi, zwiększenie dostępności do rehabilitacji dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, powstałych w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu. W programie przewidziane jest również wsparcie dla rodzin w opiece nad osobą z niepełnosprawnościami czy zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych.

KARTA OBSZARU: OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Grupy docelowe

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby starsze, OzN oraz opiekunowie faktyczni ww. osób,
- osoby dorosłe z problemami zdrowia psychicznego,
- dzieci i młodzież z problemami zdrowia psychicznego,
- otoczenie ww. osób (w zakresie, jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- kandydaci oraz personel niezbędny do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej,
- kandydaci oraz personel niezbędny do realizacji projektu w zakresie świadczenia usług opieki długoterminowej w środowisku lokalnym,
- personel niezbędny do realizacji programów profilaktycznych.

Wnioski z diagnozy

- W województwie funkcjonuje jedno mieszkanie wspomagane dla osób z zaburzeniami psychicznymi, nie funkcjonują natomiast mieszkania o charakterze chronionym. Wskazane jest, aby rozwijać mieszkalnictwo dla tej grupy osób, gdyż dzięki odpowiedniemu przygotowaniu i pomocy udzielonej przez specjalistów możliwy będzie powrót do samodzielnego życia oraz radzenia sobie z chorobą. Natomiast w przypadku osób uzależnionych zwiększenie ich zdolności do samokontroli.
- Ambulatoryjne świadczenia psychiatryczne są mniej dostępne dla mieszkańców w mniejszych miejscowościach. Niezbędne jest rozwijanie kompleksowego wsparcia specjalistycznego (w tym: terapeutycznego, psychologicznego, a także opieki psychiatrycznej) najbliższej miejsca zamieszkania, zarówno dla osób potrzebujących, jak i ich rodzin (opieka wytchnieniowa).
- Wzrasta liczba prób samobójczych wśród dzieci i młodzieży – w 2022 r. nastąpił wzrost o 77,8% w stosunku do roku poprzedniego. Jednocześnie bardzo niekorzystny jest stan profilaktyki i dostępności specjalistycznej w zakresie zdrowia psychicznego, co dodatkowo pogorszyła sytuacja pandemii. W najtrudniejszej sytuacji są młodzi pacjenci mieszkający z dala od dużych ośrodków miejskich. W najbliższych latach konieczne jest podejmowanie działań z zakresu rozwijania wsparcia w środowisku dla osób, które obecnie nie wymagają interwencji psychiatrycznej, ale zmagają się z problemami natury psychologicznej.
- Wśród zaburzeń psychicznych wynikających z uzależnień najliczniejszą grupę stanowią osoby nadużywające alkoholu. Należy również zaznaczyć, że coraz większym problemem staje się rosnąca liczba uzależnień również od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych wśród młodych osób, dlatego istotne jest podejmowanie działań przeciwdziałających temu zjawisku.
- Na terenie 104 gmin województwa świadczone są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania. W dalszym ciągu wskazane jest rozwijanie tego rodzaju usług.
- W województwie funkcjonuje tylko jeden klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Patrząc na skalę problemu, jest to zdecydowanie za mało, tym bardziej że rola tego rodzaju wsparcia jest kluczowa dla osób chorych i ich rodzin. Istotna jest więc realizacja programów samopomocowych, grupowych spotkań warsztatowych, a także indywidualnie udzielane wsparcie dla uczestników i ich rodzin. Działania te mają

na celu nie tylko wzmacnianie samodzielności i aktywności społeczno-zawodowej, ale przede wszystkim uświadamianie specyfiki poszczególnych zaburzeń psychicznych oraz strategii radzenia sobie z objawami chorobowymi.

- Wzrasta liczba osób korzystających ze środowiskowych domów samopomocy. Należy więc w dalszym ciągu rozwijać środowiskowy system wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez tworzenie nowych placówek i miejsc dziennego pobytu.
- Należy stale dbać o podnoszenie poziomu wiedzy personelu pracującego z osobami cierpiącymi na zaburzenia psychiczne oraz rodziną tych osób. Odpowiednie umiejętności w postępowaniu z chorym oraz właściwa komunikacja mają olbrzymi wpływ na jego samopoczucie, a w konsekwencji przyczyniają się do powrotu do zdrowia.

Działania przewidziane planem

III.1 Rozwój usług w społeczności lokalnej dla osób z problemami zdrowia psychicznego.

III.1.1 Zapewnienie dostępu do zintegrowanych, kompleksowych usług społecznych, w tym specjalistycznych i zdrowotnych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, ich rodzin i otoczenia m.in. przez rozwój opieki wytchnieniowej, prowadzenie grup samopomocowych i wsparcia, usługi asystenta, konsultacje psychologiczne, pedagogiczne, neurologiczne, psychiatryczne, warsztaty umiejętności społecznych, wsparcie specjalistów, usługi interwencji kryzysowej.

III.2 Wsparcie procesów deinstytucjonalizacji w obszarze zdrowia psychicznego.

III.2.1 Rozwój dziennych form pobytu i wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

III.2.2 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób w kryzysie zdrowia psychicznego, m.in. pobyt w mieszkaniach wspomaganych, treningi prowadzenia gospodarstwa domowego, treningi pracy.

III.2.3 Rozwój mieszkalnictwa o charakterze chronionym i wspomagany z pakietem usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego.

III.3 Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu niezbędnego do realizacji projektu w zakresie świadczenia usług społecznych na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego w środowisku lokalnym.

III.4 Działania w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym, od alkoholu i od substancji psychoaktywnych oraz działania na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień.

Realizatorzy działań

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym ROPS;
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- podmioty działające w publicznym i niepublicznym systemie ochrony zdrowia – partnerstwa publiczno-społeczne.

Główne źródła finansowania

- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027
Priorytet 7. KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN, Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony

socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

Priorytet 5. PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ SPOŁECZNA, Cel szczegółowy 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.

- Środki Województwa Podkarpackiego (Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022–2030).

Inne możliwe źródła finansowania działań wskazanych w tym obszarze:

- Program „Od zależności ku samodzielności”. Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o środki finansowe są jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe (podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 oraz ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie). Głównym celem programu jest umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej, w jakiej się znalazły, a której nie są w stanie samodzielnie pokonać.

KARTA OBSZARU: OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI

Grupy docelowe

- osoby najbardziej zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, potrzebujące i wymagające szczególnego wsparcia (m.in. osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym, uzależnione), dzieci i młodzież,
- osoby opuszczające instytucje opieki całodobowej,
- otoczenie ww. osób (w zakresie, jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- kadra udzielająca wsparcia osobom w kryzysie bezdomności, zwłaszcza wsparcia w mieszkaniach.

Wnioski z diagnozy

- Najwięcej osób bezdomnych zanotowano w gminach, na terenie których funkcjonują placówki udzielające tymczasowego schronienia osobom bezdomnym, tj.: Dębica, Rzeszów, Sanok, Jarosław, Przemyśl, Tarnobrzeg. W miejscach przebywania większej liczby osób w kryzysie bezdomności należy wspierać i rozwijać usługi środowiskowe oraz działania zmierzające do aktywizacji społeczno-zawodowej tej grupy osób.
- W 2020 r. żadna z gmin w województwie podkarpackim nie udzielała osobom bezdomnym wsparcia w formie pracy streetworkera. Konieczne jest podjęcie działań, aby ten rodzaj wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności był dostępny na Podkarpaciu.
- Rozwój polityki mieszkaniowej jest niezbędny w procesie wspierania osób zmagających się z kryzysem bezdomności. Deinstytucjonalizacja tego obszaru wymaga zwiększenia dostępności mieszkań chronionych, mieszkań wynajmowanych na preferencyjnych warunkach, przekształcenia istniejących placówek wsparcia w mieszkania wspomagane.

Działania przewidziane planem

- IV.1** Rozwój usług w społeczności lokalnej dla osób w kryzysie bezdomności i wykluczonych z dostępu do mieszkań.
- IV.1.1 Kompleksowe usługi dla osób w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym, w tym usługi środowiskowe m.in. psychologiczne, terapeutyczne, prawne, asystenckie, usługi streetworkingu;
- IV.2** Wsparcie procesów deinstytucjonalizacji w obszarze bezdomności.
- IV.2.1 Zapewnienie zintegrowanego wsparcia obejmującego mieszkanie i usługi społeczne (w oparciu o istniejącą infrastrukturę) m.in. mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym wynajmowane przez społeczne agencje najmu, wsparcie działań w zakresie tworzenia mieszkań na wynajem, inwestycje w mieszkania adaptowalne, przekształcenie istniejących placówek wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności w mieszkania wspomagane lub w placówki o charakterze interwencyjnym;
- IV.2.2 Rozwój mieszkalnictwa wspomagane z pakietem usług dla osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością, m.in. zgodnie z modelem „Najpierw mieszkanie”;
- IV.2.3 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób w kryzysie bezdomności poprzez realizację zatrudnienia socjalnego w ramach CIS/KIS (Działanie nie jest dedykowane wyłącznie dla grupy z tego obszaru);
- IV.3** Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr udzielających wsparcia osobom w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, zwłaszcza wsparcia świadczonego w mieszkaniach.

Realizatorzy działań

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym ROPS;
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- podmioty działające w publicznym i niepublicznym systemie ochrony zdrowia;
- partnerstwa publiczno-społeczne.

Główne źródła finansowania

- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027
Priorytet 7. KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN, Cel szczegółowy 4(I) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci
Priorytet 5. PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ SPOŁECZNA, Cel szczegółowy 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.
- Środki Województwa Podkarpackiego (Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022–2030).

Inne możliwe źródła finansowania działań wskazanych w tym obszarze:

- Program „Pokonać bezdomność”. Program pomocy osobom bezdomnym Edycja 2023. Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o środki finansowe są organizacje pozarządowe (podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 oraz ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie). Głównym celem jest inspirowanie i wspieranie działań nakierowanych na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu bezdomności, inspirowanie do wdrażania nowych metod pracy z osobami bezdomnymi oraz programów aktywizacji społecznej i zawodowej tych osób.

KARTA OBSZARU: OBYWATELE PAŃSTW TRZECICH, W TYM MIGRANCI

Grupy docelowe

- obywatele państw trzecich, w tym imigranci zarobkowi spoza UE i osoby objęte ochroną międzynarodową lub ochroną czasową,
- otoczenie ww. osób (w zakresie, jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia).

Wnioski z diagnozy

- Zmieniająca się sytuacja geopolityczna wywołana napaścią zbrojną Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy od 24 lutego 2022 r. spowodowała masową migrację na terytorium kraju, w tym również do województwa podkarpackiego. W związku z powyższym zaplanowane zostały kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej i aktywizacji zawodowej oraz kształcenia obywateli państw trzecich, w tym migrantów.
- W stolicy Podkarpacia funkcjonuje Rzeszowskie Centrum Integracji, które oferuje uchodźcom szeroki zakres usług integracyjnych, m.in. kursy języka polskiego i angielskiego, doradztwo zawodowe i biznesowe, pomoc w znalezieniu pracy czy szkolenia aktywizujące i zawodowe. Ponadto w ramach działań wspierana jest integracja uchodźców z lokalną społecznością. Wskazane jest tworzenie punktów/centrów informacyjnych, w których migranci będą mogli uzyskać niezbędne informacje w obszarze świadczeń pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji itp.
- Należy podejmować działania w zakresie zwiększenia zatrudnienia migrantów i obywateli państw trzecich, rozwijania współpracy z organizacjami pracodawców, programów informacyjnych dotyczących zatrudnienia, a także podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych.
- W celu poprawy procesu integracji społecznej i zawodowej należy zapewnić odpowiednie przeszkolenie osobom pracującym z cudzoziemcami. Wsparcie merytoryczne poprzedzone powinno być analizą stanu dotychczasowej wiedzy i wyborem odpowiedniej formy jej przekazu (warsztaty, szkolenia czy doradztwo).
- Udzielanie pomocy i wsparcia społecznego nowo przybyłym migrantom, wspieranie procesu integracji i adaptacji do życia w Polsce. Należy kontynuować działania w zapewnieniu dostępu do usług w zakresie poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego, psychologicznego i rodzinnego, pracy socjalnej itp.

Działania przewidziane planem

- V.1** Zapewnienie usług społecznych, w tym m.in. wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, prawnego, społecznego, opiekuńczego, socjalnego dla obywateli państw trzecich, w tym migrantów.
- V.2** Zapewnienie punktu koordynacji świadczeń dla obywateli państw trzecich, w tym migrantów oraz wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej np. Centra Integracji Cudzoziemców.
- V.3** Działania szkoleniowe i doradcze dla osób pracujących z cudzoziemcami w celu wzmocnienia procesu integracji społecznej i zawodowej obywateli państw trzecich i migrantów.

Realizatorzy działań

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym WUP, ROPS;
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- publiczne służby zatrudnienia w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- partnerstwa publiczno-społeczne.

Główne źródła finansowania

- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027
Priorytet 7. KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN, Cel szczegółowy 4(i) (EFS+)
wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów.

Inne możliwe źródła finansowania działań wskazanych w tym obszarze:

- Pilotaż Programu „Wzajemnie potrzebni”. Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o środki finansowe są organizacje pozarządowe (podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 oraz ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie). Głównym celem Programu jest stworzenie uchodźcom z Ukrainy, ale też zagrożonym wykluczeniem społecznym osobom z Polski, warunków do zamieszkania, włączenie ich w rynek pracy oraz lokalny system oświaty i usług społecznych. Jest to zadanie publiczne zlecone przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów jako odpowiedź na szczególnie trudną sytuację spowodowaną masowym napływem do Polski obywateli Ukrainy dotkniętych w sposób bezpośredni lub pośredni działaniami wojennymi w wyniku agresji Federacji Rosyjskiej. Zadanie publiczne ma na celu zmniejszenie skutków kryzysu społecznego i mieszkaniowego.

DZIAŁANIA I FINANSOWANIE

Obszar	Nr działania	Działania	Planowany realizator	Planowane źródła finansowania	Szacowany koszt	Rekomendacje
WSZYSTKIE OBSZARY	1	Koordinacja usług społecznych m.in. przez wspieranie tworzenia i działalności Centrów Usług Społecznych lub miejsc koordynacji usług społecznych, szkoleń z zakresu deinstytucjonalizacji, wymiana dobrych praktyk	ROPS – projekt koordynacyjny	FERS 2021–2027, Priorytet IV, działanie 4.13	planowana alokacja UE ok. 7,4 mln euro	
	2	Diagnozowanie sytuacji w województwie w zakresie deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych oraz ekonomii społecznej	ROPS – projekt koordynacyjny	FERS 2021–2027, Priorytet IV, działanie 4.13	planowana alokacja UE ok. 7,4 mln euro	
			ROPS – zadania własne	Środki Woj. Podkarpackiego	-	
	3	Monitorowanie i ocena realizacji Podkarpackiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji	ROPS – projekt koordynacyjny	FERS 2021–2027, Priorytet IV, działanie 4.13	planowana alokacja UE ok. 7,4 mln euro	
			ROPS – zadania własne	Środki Woj. Podkarpackiego	-	
	4	Nabywanie, doskonalenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej oraz kadry realizującej usługi społeczne, m.in. specjalistyczne i tematyczne szkolenia, warsztaty, superwizje, wyjazdy studyjne	ROPS – projekt koordynacyjny	FERS 2021–2027, Priorytet IV, działanie 4.13	planowana alokacja UE ok. 7,4 mln euro	
			ROPS – zadania własne	Środki Woj. Podkarpackiego	planowana alokacja na lata 2023–2025 ok. 57 tys. euro	
	5	Organizowanie i wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami oraz podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej, m.in. wspierania rodziny i pieczy zastępczej, pomocy społecznej, rehabilitacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami	ROPS – projekt koordynacyjny	FERS 2021–2027, Priorytet IV, działanie 4.13	planowana alokacja UE ok. 7,4 mln euro	
	6	Rozwój podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstw społecznych realizujących usługi społeczne	ROPS – projekt koordynacyjny	FERS 2021–2027, Priorytet IV, działanie 04.13	planowana alokacja UE ok. 7,4 mln euro	
			Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (h)	planowana alokacja UE wg kodu interwencji 138 dla działania 7.16 – ok. 22 mln euro	

OSOBY POTRZEBUJĄCE WSPARCIA W CODZIENNYM FUNKCJONOWANIU ZE WZGLĘDU NA WIEK, CHOROBE LUB NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ORAZ ICH OPIEKUNOWIE I RODZINY	I.1	Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność				
	I.1.1	Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin i osób sprawujących funkcję opiekuna faktycznego (nieformalnego) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, m.in. szkolenia dla opiekunów nieformalnych, opieka wytchnieniowa, grupy wsparcia, zajęcia praktyczne oraz wymiana doświadczeń	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 49,7 mln euro – ok. 8,5 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, alokacja na nabory konkurencyjne ok. 41,2 mln euro – 15 mln euro CUS pozostaje ok. 26,2 mln euro	
				FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 8.5 ok. 6,6 mln euro (nabory konkurencyjne)	
	I.2	Rozwój środowiskowych form wsparcia w postaci usług społecznych				
	I.2.1	Wsparcie w zakresie tworzenia Centrów Usług Społecznych i rozwój dostarczanych przez nie usług. Wsparcie usług świadczonych w już istniejących CUS	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 15 mln euro (nabory konkurencyjne)	
	I.2.2	Kompleksowe wsparcie osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, w tym wsparcie działań zapobiegających umieszczeniu w placówkach całodobowych poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w środowisku lokalnym, m.in. usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, poradnictwo specjalistyczne, asystent osoby	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 49,7 mln euro – ok. 8,5 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny,	

		niepełnosprawnej, usługi transportowe, dowożenie posiłków, usługi sąsiedzkie, teleopieka			alokacja na nabory konkurencyjne ok. 41,2 mln euro – 15 mln euro CUS pozostaje ok. 26,2 mln euro	
		Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 8.5 ok. 6,6 mln euro (nabory konkurencyjne)		
		NGO oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Środki Woj. Podkarpackiego – Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2016–2023	alokacja na 2023 r. ok. 44 tys. euro		
	I.2.3	Wsparcie tworzenia wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego wraz z doradztwem i treningami w zakresie obsługi w warunkach domowych	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 49,7 mln euro, w tym na nabory konkurencyjne ok. 41,2 mln euro – 15 mln euro CUS pozostaje ok. 26,2 mln euro	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach
				FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 8.5 ok. 6,6 mln euro (nabory konkurencyjne)	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach

	I.2.4	Działania zwiększające dostęp do informacji umożliwiających poruszanie się po różnych systemach wsparcia w zakresie usług społecznych	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 49,7 mln euro – ok. 8,5 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, alokacja na nabory konkurencyjne ok. 41,2 mln euro – 15 mln euro CUS pozostaje ok. 26,2 mln euro	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach
				FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 8.5 ok. 6,6 mln euro (nabory konkurencyjne)	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach
	I.3	Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji oraz rozwój form wsparcia dziennego				
	I.3.1	Wsparcie usamodzielnienia mieszkańców opuszczających placówki całodobowe, którzy są w stanie funkcjonować poza instytucją, m.in. diagnozowanie potrzeb i możliwości opuszczenia placówki i ich usamodzielnienia, treningi usamodzielnienia, pakiet usług	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 49,7 mln euro, w tym na nabory konkurencyjne ok. 41,2 mln euro – 15 mln euro CUS pozostaje ok. 26,2 mln euro	
FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (k)				planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 8.5 ok. 6,6 mln euro (nabory konkurencyjne)		

	I.3.2	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób z niepełnosprawnościami	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (h)	planowana alokacja UE wg kodu 153 dla działania 7.15 ok. 32,5 mln euro (nabory konkurencyjne)	
				FEP 2021–2027 EFRR Priorytet 5 cs 4 (iii)	planowana alokacja UE wg kodu 127 dla działania 5.2 ok. 35,2 mln euro (nabory konkurencyjne)	Wsparcie infrastrukturalne powiązane z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno- zawodową i deinstytucjonalizacją usług Wsparcie dla ZAZ oraz WTZ będzie mieć charakter warunkowy tj. będzie możliwe tylko, o ile placówka otrzyma wsparcie z EFS+ zgodnie z warunkami wskazanymi w odpowiedniej części programu w ramach CS 4h oraz gdy będzie wynikało z regionalnej strategii DI
				Podmioty prowadzące Zakłady Aktywności Zawodowej	Środki Woj. Podkarpackiego – dofinansowanie kosztów działania zakładów aktywności zawodowej	planowana alokacja na lata 2023–2025 ok. 1,8 mln euro

				PFRON – dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej	planowana alokacja na lata 2023–2025 ok. 18 mln euro	
I.3.3	Rozwój dziennych form pobytu dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, np.: dzienne domy opieki, dzienne ośrodki wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, dzienne domy pobytu, kluby seniora.	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 49,7 mln euro, w tym na nabory konkurencyjne ok. 41,2 mln euro – 15 mln euro CUS pozostaje ok. 26,2 mln euro		
			FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 8.5 ok. 6,6 mln euro (nabory konkurencyjne)		
			FEP 2021–2027 EFRR Priorytet 5 cs 4 (iii)	planowana alokacja UE wg kodu 127 dla działania 5.2 ok. 35,2 mln euro (nabory konkurencyjne)	Wsparcie infrastrukturalne powiązane z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno-zawodową i deinstytucjonalizacją usług	
I.3.4	Wsparcie w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań o charakterze chronionym i wspomaganym dla osób starszych, wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami z pakietem usług	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (k) EFS+	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 49,7 mln euro		

					– ok. 8,5 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, alokacja na nabory konkurencyjne ok. 41,2 mln euro – 15 mln euro CUS pozostaje ok. 26,2 mln euro	
			Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 8.5 ok. 6,6 mln euro (nabory konkurencyjne)	
				FEP 2021–2027 EFRR Priorytet 5 cs 4 (iii)	planowana alokacja UE wg kodu 126 dla działania 5.2 – ok. 5 mln euro (nabory konkurencyjne)	Wsparcie infrastrukturalne powiązane z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno-zawodową i deinstytucjonalizacją usług
			NGO oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Środki Woj. Podkarpackiego – Wojewódzki Program na rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021–2030	Alokacja na 2023 rok ok. 67 tys. euro (planowana alokacja do 2025 r. 201 tys. euro)	

	I.3.5	Rozwój mieszkalnictwa adaptowalnego oraz działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFRR Priorytet 5 cs 4 (iii)	planowana alokacja UE wg kodu 127 dla działania 5.2 ok. 35,2 mln euro (nabory konkurencyjne)	Wsparcie infrastrukturalne powiązane z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno-zawodową i deinstytucjonalizacją usług	
				FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 8.5 ok. 6,6 mln euro (nabory konkurencyjne)		
	I.4	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu niezbędnego do realizacji projektu w zakresie świadczenia usług w środowisku lokalnym	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 49,7 mln euro, w tym na nabory konkurencyjne ok. 41,2 mln euro – 15 mln euro CUS pozostaje ok. 26,2 mln euro	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach	
				FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 8.5 ok. 6,6 mln euro (nabory konkurencyjne)	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach	
	OBSZAR: RODZINA I DZIECI, W TYM DZIECI	II.1	Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin i dzieci, w tym z niepełnosprawnościami				
II.1.1		Wsparcie rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub doświadczających kryzysu, m.in. asystentura rodzinna, warsztaty, szkolenia, terapia, mediacje, poradnictwo,	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (l)	planowana alokacja UE wg kodu 159 dla działania 7.19 ok. 12,2 mln euro –		

Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI		pomoc prawna, diagnoza dziecka i rodziny, grupy wsparcia, grupy samopomocowe, rodziny wspierające			ok. 3 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, na nabory konkurencyjne pozostaje ok. 9,2 mln euro	
			Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 163 dla działania 8.6 ok. 1,9 mln euro (nabory konkurencyjne)	
	II.1.2	Rozwój usług specjalistycznych dla osób doświadczających kryzysu, m.in. tworzenie i rozwój punktów interwencji kryzysowej	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 159 dla działania 7.19 ok. 12,2 mln euro, w tym nabory konkurencyjne ok. 9.2 mln euro	
				FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 163 dla działania 8.6 ok. 1,9 mln euro (nabory konkurencyjne)	
	II.2	Działania wspierające proces deinstytucjonalizacji w obszarze pieczy zastępczej				
	II.2.1	Działania dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych, m.in. poprzez tworzenie oraz rozwój placówek wsparcia dziennego np. świetlic, klubów młodzieżowych, ognisk wychowawczych	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 159 dla działania 7.19 ok. 12,2 mln euro – ok. 3 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, na nabory konkurencyjne pozostaje ok. 9,2 mln euro	

			Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 163 dla działania 8.6 ok. 1,9 mln euro (nabory konkurencyjne)	
II.2.2	Kompleksowe wsparcie dla rodziców zastępczych i kandydatów na rodziców zastępczych oraz rodzin pomocowych, m.in. prawne, psychologiczne, wychowawcze, grupy wsparcia, szkolenia, warsztaty, pomoc przy sprawowaniu opieki nad dziećmi	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 159 dla działania 7.19 ok. 12,2 mln euro – ok. 3 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, na nabory konkurencyjne pozostaje ok. 9,2 mln euro		
II.2.3	Adaptacja nieruchomości związana ze wsparciem pieczy zastępczej, rodzinnej pieczy zastępczej, w tym przyjmujących dzieci z niepełnosprawnościami jak i liczne rodzeństwa	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	Priorytet 5 EFRR cs 4 (iii)	planowana alokacja UE wg kodu 127 dla działania 5.2 ok. 35,2 mln euro (nabory konkurencyjne)	Wsparcie infrastrukturalne powiązane z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno-zawodową i deinstytucjonalizacją usług	
II.2.4	Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego w zakresie powstawania rodzinnych form pieczy zastępczej, m.in. konferencje, wyjazdy studyjne, upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie powstawania rodzinnych form pieczy zastępczej	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 159 dla działania 7.19 ok. 12,2 mln euro – ok. 3 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, na nabory konkurencyjne pozostaje ok. 9,2 mln euro	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach	

			NGO oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Środki Woj. Podkarpackiego – Samorząd dla Rodziny – Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2030	alokacja na 2023 rok ok. 11 tys. euro (planowana alokacja do 2025 r. ok. 33 tys. euro)	
II.2.5	Upowszechnienie rodzicielstwa adopcyjnego, wsparcie preadopcyjne dla kandydatów na rodziców adopcyjnych i postadopcyjne dla rodziców adopcyjnych	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 159 dla działania 7.19 ok. 12,2 mln euro – ok. 3 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, na nabory konkurencyjne pozostaje ok. 9,2 mln euro		
II.3	Wsparcie dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej					
II.3.1	Nabywanie kompetencji społecznych i kwalifikacji zawodowych przez wychowanków opuszczających pieczę zastępczą, m.in. doradztwo zawodowe, pomoc prawna, psychologiczna, szkolenia, kursy, warsztaty, coaching	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 159 dla działania 7.19 ok. 12.2 mln euro – ok. 3 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, na nabory konkurencyjne pozostaje ok. 9,2 mln euro		
II.3.2	Wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych z pakietem usług dostosowanych do potrzeb osób opuszczających pieczę	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 159 dla działania 7.19 ok. 12,2 mln euro		

		zastępczą oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe			– ok. 3 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, na nabory konkurencyjne pozostaje ok. 9,2 mln euro	
			Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFRR Priorytet 5 cs 4 (iii)	planowana alokacja UE wg kodu 126 dla działania 5.2 – ok. 5 mln euro (nabory konkurencyjne)	Wsparcie infrastrukturalne powiązane z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno-zawodową i deinstytucjonalizacją usług
	II.4	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu niezbędnego do realizacji projektu w zakresie świadczenia usług społecznych na poziomie lokalnym oraz zapewnienia dostępu do superwizji, w tym szkolenia na rzecz dzieci, młodzieży i rodzin oraz w obszarze pieczy zastępczej	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 159 dla działania 7.19 ok. 12,2 mln euro – ok. 3 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, na nabory konkurencyjne pozostaje ok. 9,2 mln euro	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach
			Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 8 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 163 dla działania 8.6 ok. 1,9 mln euro (nabory konkurencyjne)	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach
	II.5	Działania w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym, od alkoholu i od substancji psychoaktywnych	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 163 dla działania 7.19 ok. 6 mln euro – ok. 2 mln euro	

					projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, nabory konkurencyjne ok. 4 mln euro	
	II.6	Tworzenie i wsparcie punktów poradnictwa specjalistycznego dla dzieci i młodzieży dotyczących m.in. FAS/FASD, spektrum autyzmu	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym ROPS (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 163 dla działania 7.19 ok. 6 mln euro – ok. 2 mln euro projekt ROPS wybierany w sposób niekonkurencyjny, nabory konkurencyjne ok. 4 mln euro	
OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO	III.1	Rozwój usług w społeczności lokalnej dla osób z problemami zdrowia psychicznego				
	III.1.1	Zapewnienie dostępu do zintegrowanych, kompleksowych usług społecznych, w tym specjalistycznych i zdrowotnych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, ich rodzin i otoczenia m.in. przez rozwój opieki wytchnieniowej, prowadzenie grup samopomocowych i wsparcia, usługi asystenta, konsultacje psychologiczne, pedagogiczne, neurologiczne, psychiatryczne, warsztaty umiejętności społecznych, wsparcie specjalistów, usługi interwencji kryzysowej	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 160 dla działania 7.18 ok. 10 mln euro (nabory konkurencyjne)	Źródło finansowania do ustalenia na dalszym etapie uzależnione od odrębnych dokumentów
				FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 163 dla działania 7.19 ok. 6 mln euro, w tym nabory konkurencyjne ok. 4 mln euro	Źródło finansowania do ustalenia na dalszym etapie uzależnione od odrębnych dokumentów
	III.2	Wsparcie procesów deinstytucjonalizacji w obszarze zdrowia psychicznego				
III.2.1	Rozwój dziennych form pobytu i wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 FEP cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 160 dla działania 7.18 ok. 10 mln euro (nabory konkurencyjne)	Źródło finansowania do ustalenia na dalszym etapie uzależnione od odrębnych dokumentów	

			Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFRR Priorytet 5 cs 4 (iii)	planowana alokacja UE wg kodu 127 dla działania 5.2 ok. 35,2 mln euro (nabory konkurencyjne)	Wsparcie infrastrukturalne powiązane z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno-zawodową i deinstytucjonalizacją usług
	III.2.2	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób w kryzysie zdrowia psychicznego, m.in. pobyt w mieszkaniach wspomaganych, treningi prowadzenia gospodarstwa domowego, treningi pracy	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 FEP cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 49,7 mln euro, w tym na nabory konkurencyjne ok. 41,2 mln euro – 15 mln euro CUS pozostaje ok. 26,2 mln euro	
	III.2.3	Rozwój mieszkalnictwa o charakterze chronionym i wspomagany z pakietem usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 FEP cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 49,7 mln euro, w tym na nabory konkurencyjne ok. 41,2 mln euro – 15 mln euro CUS pozostaje ok. 26,2 mln euro	
Zgodnie z FEP/SZOP FEP			FEP 2021–2027 EFRR Priorytet 5 cs 4 (iii)	planowana alokacja UE wg kodu 126 dla działania 5.2 ok. 5 mln euro (nabory konkurencyjne)	Wsparcie infrastrukturalne powiązane z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno-zawodową i deinstytucjonalizacją usług	

	III.3	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu niezbędnego do realizacji projektu w zakresie świadczenia usług społecznych na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego w środowisku lokalnym	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (k)	planowana alokacja UE wg kodu 158 dla działania 7.18 ok. 49,7 mln euro w tym na nabory konkurencyjne ok. 41,2 mln euro – 15 mln euro CUS pozostaje ok. 26,2 mln euro	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach
	III.4	Działania w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym, od alkoholu i od substancji psychoaktywnych oraz działania na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs (I)	planowana alokacja UE wg kodu 163 dla działania 7.19 ok. 6 mln euro w tym nabory konkurencyjne ok. 4 mln euro	
			NGO oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Środki Woj. Podkarpackiego – Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022–2030	alokacja na 2023 rok ok. 100 tys. euro (planowana alokacja do 2025 r. ok. 300 tys. euro)	
OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI						
OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI	IV.1	Rozwój usług w społeczności lokalnej dla osób w kryzysie bezdomności i wykluczonych z dostępu do mieszkań				
	IV.1.1	Kompleksowe usługi dla osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym, w tym usługi środowiskowe m.in. psychologiczne, terapeutyczne, prawne, asystenckie, usługi streetworkingu	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 163 dla działania 7.19 ok. 6 mln euro, w tym nabory konkurencyjne ok. 4 mln euro	

	IV.2	Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji w obszarze bezdomności				
IV.2.1	Zapewnienie zintegrowanego wsparcia obejmującego mieszkanie i usługi społeczne, m.in. mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym wynajmowane przez społeczne agencje najmu, wsparcie działań w zakresie tworzenia mieszkań na wynajem, inwestycje w mieszkania adaptowalne, przekształcenie istniejących placówek wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności w mieszkania chronione i wspomagane	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFRR Priorytet 5 cs 4 (iii)	planowana alokacja UE wg kodu 127 dla działania 5.2 ok. 35,2 mln euro (nabory konkurencyjne)	Wsparcie infrastrukturalne powiązane z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno-zawodową i deinstytucjonalizacją usług	
IV.2.2	Rozwój mieszkalnictwa chronionego i wspomaganego z pakietem usług dla osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością m.in. zgodnie z modelem „Najpierw mieszkanie”	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFRR Priorytet 5 cs 4 (iii)	planowana alokacja UE wg kodu 126 dla działania 5.2 ok. 5 mln euro (nabory konkurencyjne)	Wsparcie infrastrukturalne powiązane z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno-zawodową i deinstytucjonalizacją usług	
			FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 163 dla działania 7.19 ok. 6 mln euro w tym nabory konkurencyjne ok. 4 mln euro		
IV.2.3	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób w kryzysie bezdomności poprzez realizację zatrudnienia socjalnego w ramach CIS/KIS	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (h)	planowana alokacja UE wg kodu 153 dla działania 7.15 ok. 32,5 mln euro (nabory konkurencyjne)	Działanie nie jest dedykowane wyłącznie dla grupy z tego obszaru	
		Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFRR Priorytet 5 cs 4 (iii)	planowana alokacja UE wg kodu 127 dla działania 5,2 ok. 35,2 mln euro (nabory konkurencyjne)	Wsparcie infrastrukturalne powiązane z procesem integracji społecznej, aktywizacją	

						społeczno-zawodową i deinstytucjonalizacją usług
	IV.3	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr udzielających wsparcia osobom w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, zwłaszcza wsparcia świadczonego w mieszkaniach	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (I)	planowana alokacja UE wg kodu 163 dla działania 7.19 ok. 6 mln euro, w tym nabory konkurencyjne ok. 4 mln euro	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach
OBYWATELE PAŃSTW TRZECICH, W TYM MIGRANCI	V.1	Zapewnienie usług społecznych, w tym m.in. wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, prawnego, społecznego, opiekuńczego, socjalnego dla obywateli państw trzecich, w tym migrantów	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (i)	planowana alokacja UE wg kodu 157 dla działania 7.19 ok. 14,6 mln euro – ok. 6,5 mln projekt WUP wybierany w sposób niekonkurencyjny, nabory konkurencyjne ok. 8,1 mln euro	
	V.2	Zapewnienie punktu koordynacji świadczeń dla obywateli państw trzecich, w tym migrantów oraz wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej np. Centra Integracji Cudzoziemców	Zgodnie z FEP/SZOP FEP, w tym WUP (nabór niekonkurencyjny)	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (i)	planowana alokacja UE wg kodu 157 dla działania 7.19 ok. 14,6 mln euro – ok. 6,5 mln projekt WUP wybierany sposób niekonkurencyjny, nabory konkurencyjne ok. 8,1 mln euro	
	V.3	Działania szkoleniowe i doradcze dla osób pracujących z cudzoziemcami w celu wzmocnienia procesu integracji społecznej i zawodowej obywateli państw trzecich i migrantów	Zgodnie z FEP/SZOP FEP	FEP 2021–2027 EFS+ Priorytet 7 cs 4 (i)	planowana alokacja UE wg kodu 157 dla działania 7.19 ok. 14,6 mln euro – ok. 6,5 mln projekt WUP wybierany w sposób niekonkurencyjny,	Działanie wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia głównego realizowanego w projektach

nabory konkurencyjne ok. 8,1 mln euro

WSKAŹNIKI

Wskaźnik	Obszar PPRUSiDI	Działanie PPRUSiDI	Wartość do 31.12.2025
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w ramach projektów wspartych w ramach FEP 2021–2027 EFS+	I, III, V	I.1.1, I.2.2, I.2.4, I.3.1, III.1.1, III.2.2, III.4, I.3.3, V.1	2594
Całkowita liczba osób objęta wsparciem w ramach projektów wspartych w ramach FEP 2021–2027 EFS+	II, IV	II.1.1, II.2.2, II.3.1, II.5, IV.1.1	403
Liczba gmin, w których zostanie utworzone Centrum Usług Społecznych	I	I.2.1	8
Liczba nowo utworzonych mieszkań o charakterze chronionym i wspomaganim z pakietem usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb osoby	I	I.3.4	2
	II	II.3.2	3
	III	III.2.3	2
	IV	IV.2.2	2
Liczba obiektów wspartych infrastrukturalnie w zakresie adaptacji i poprawy warunków mieszkaniowych	I, II, IV	I.3.5, II.2.3, IV.2.1	6
Liczba nowo powstałych dziennych form wsparcia	I	I.3.3	15
	II	II.2.1	5
	III	III.2.1	1
Liczba osób, które podniosły swoje kwalifikacje i/lub kompetencje w obszarze usług społecznych, pomocy i integracji społecznej	I, II, III, IV, V	4, I.4, II.4, III.3, IV.3, V.4	300
Liczba nowo utworzonych podmiotów ekonomii społecznej świadczących usługi społeczne	I, II, III, IV, V	6	5
Liczba nowych miejsc w podmiotach reintegracji społeczno-zawodowej	I, III, IV	I.3.2, IV.2.3	40
Liczba nowo utworzonych punktów interwencji kryzysowej	II	II.1.2	2
Liczba utworzonych punktów poradnictwa specjalistycznego dla dzieci i młodzieży	II	II.6	1
Odsetek dzieci przebywających w pieczy zastępczej, które wychowują się w rodzinnej pieczy zastępczej (wartość w 2021 r. – 71 %)	II	II.2.3, II.2.4	73%
Odsetek dzieci przysposobionych, które zostały zgłoszone do adopcji (wartość w 2022 r. – 31%)	II	II.2.5	32%
Liczba gmin, w których świadczone są usługi streetworkerów zintegrowane z systemem interwencyjnych usług schronienia i innymi usługami typu outreach	IV	IV.1.1	5

Liczba utworzonych społecznych agencji najmu, zapewniających możliwość wynajęcia lokalu mieszkalnego m.in. osobom w kryzysie bezdomności lub zagrożonym bezdomnością	IV	IV.2.1	1
--	----	--------	---

REKOMENDACJE SZCZEGÓŁOWE

1. Ze względu na krótki okres realizacji Podkarpackiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025 i konieczność zapewnienia infrastruktury dla świadczenia usług społecznych w środowisku lokalnym rekomenduje się jak najszybsze (II kwartał 2024 r.) ogłoszenie konkursów w zakresie infrastruktury w ramach Priorytetu 5 – Przyjazna Przestrzeń Społeczna, cs 4 (iii) *Wspieranie włączenia społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.*
2. Wsparcie na konkursy w zakresie infrastruktury społecznej w ramach Priorytetu 5 – Przyjazna Przestrzeń Społeczna, cs 4 (iii) powinno być powiązane ze wsparciem w zakresie realizacji usług społecznych i deinstytucjonalizacji w ramach Priorytetu 7, cs 4 (k) i 4 (l) , rekomenduje się zatem wydzielenie części alokacji na konkursy w ramach Priorytetu 7, cs 4 (k) i 4 (l) i ogłoszenie konkursów w ramach ww. wymienionych celów w sposób zsynchronizowany ze wsparciem infrastrukturalnym, tak aby Beneficjenci mogli sięgnąć po środki z tych dwóch źródeł w jednym czasie lub w bliskim odstępie czasu (do 6 mies.).
3. Udzielenie wsparcia w zakresie Priorytetu 5 – Przyjazna Przestrzeń Społeczna, cs 4 (iii) powinno być poprzedzone analizą dostępnych form świadczenia usług (tj. instytucjonalnych, środowiskowych i w rodzinie) oraz uwzględniać indywidualne potrzeby jednostek, które będą odbiorcami usług.
4. Wszystkie inwestycje wsparte w ramach Priorytetu 5 – Przyjazna Przestrzeń Społeczna, cs 4 (iii) powinny uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych i nie przyczyniać się do segregacji przestrzennej grup marginalizowanych (realizacja zasady dostępności).
5. Rekomenduje się premiowanie projektów w ramach konkursów Priorytetu 5 – Przyjazna Przestrzeń Społeczna, cs 4 (iii) zakładających tworzenie mieszkań dla osób opuszczających pieczę zastępczą.
6. Rekomenduje się, aby w projektach realizowanych w ramach Priorytetu 7, cs 4 (k) i 4 (l), zakładających wsparcie mieszkaniowe (mieszkania wspomagane, chronione i inne) maksymalnie zwiększyć procent cross-finansingu, aby możliwe były działania modernizujące i remontowe.
7. Rekomenduje się dofinansowanie w pierwszej kolejności projektów obejmujących obszar gmin, gdzie nie były realizowane usługi opiekuńcze w roku poprzedzającym rok ogłoszenia naboru.
8. Rekomenduje się, aby wszystkie usługi społeczne realizowane w ramach działań wymienionych w Podkarpackim Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025 były realizowane w oparciu o już istniejące standardy w zakresie świadczenia danych usług (jeżeli takie istnieją).
9. Rekomenduje się, aby realizacja projektów z zakresu świadczenia usług społecznych dla danej grupy zawsze była poprzedzona diagnozą już istniejącego systemu wsparcia na danym terenie, tak aby unikać powielania się wsparcia.
10. Rekomenduje się unikanie w konkursach w ramach Priorytetu 7, cs 4 (k) i 4 (l) zamkniętych katalogów usług, które mogą być świadczone w ramach projektów, tak aby mogły być w każdym obszarze dostosowane do indywidualnych potrzeb osób otrzymujących wsparcie (czego nie można było przewidzieć na etapie składania wniosku o dofinansowanie).

11. Rekomenduje się premiowane kryterium dla projektów zakładających realizację pakietu usług społecznych, min. 2 (do wyboru zgodnie z potrzebami odbiorców).
12. Rekomenduje się premiowane kryterium dla Beneficjentów starających się o dofinansowanie, którzy posiadają doświadczenie w realizacji usług w danym obszarze.
13. Rekomenduje się, aby nie warunkować udziału odbiorców w projektach w ramach obszaru I „Osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność oraz ich opiekunowie i rodziny” oraz obszaru III „Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego”, posiadaniem orzeczenia o niepełnosprawności. Usługi społeczne, w tym asystentura, powinny być dostępne dla wszystkich osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, również tych nieposiadających orzeczenia o niepełnosprawności.
14. Podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne, mają znaczenie jako dostawcy usług społecznych dla lokalnych społeczności, rekomenduje się zatem premiowanie projektów w ramach konkursów z Priorytetu 7, cs 4 (h), zakładających wspieranie w pierwszej kolejności podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych, które realizują lub będą realizować usługi społeczne.
15. Rekomenduje się premiowane kryterium dla projektów zakładających podwykonawstwo usług przez podmioty ekonomii społecznej, przedsiębiorstwa społeczne.
16. Rekomenduje się dodatkowe punktowanie (od 2024 r.) jednostek samorządu terytorialnego starających się o dofinansowanie na utworzenie Centrum Usług Społecznych lub dofinansowanie na dodatkowe usługi w już istniejących Centrum Usług Społecznych, które mają przyjęte Lokalne Plany Deinstytucjonalizacji.
17. Rekomenduje się premiowanie punktowe dla projektów realizowanych w partnerstwie międzysektorowym publiczno-społecznym.
18. Rekomenduje się dodatkowe punktowanie projektów zakładających realizację działań informacyjnych dla mieszkańców w zakresie dostępnej oferty świadczonych na danym terenie usług.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 – Diagnoza usług społecznych województwa podkarpackiego